

De minister op de schoolbank

«De meeste theorieën over het onderwijs gaan voorbij aan de dagelijkse praktijk in de klas. Beleidsmakers, politici en hoogleraren zouden er goed aan doen eens voor de klas te gaan staan en de praktijk van het lesgeven te ervaren. Of in de klas gaan zitten tussen de kinderen en zien hoe een idealistisch opgezet onderwijssysteem er van die kant uitziet.» Dat zegt de Amerikaanse hoogleraar pedagogie *Loren S. Baritt* in *Uitleg*. Tussen al zijn onderwijskundig onderzoek door nam hij een jaar vrij en bracht het door op de schoolbanken van een basisschool in Nederland. Baritt, die overigens vlot Nederlands spreekt, was in de wolken over het democratische

financieringssysteem van het onderwijs (in de VS wordt de subsidiëring per stad

SIGNAAL

bepaald door de plaatselijke belastingsinkomsten). Hij preeft ook de teamgeest van het lerarenkorps en de energie die veel leerkrachten in motiverende leermethodes stoppen. Hij stelde echter ook vast dat leerkrachten alleen staan met problemen die niet of nauwelijks kunnen worden benaderd via schoolwerkplannen of decreten en die daar ook niet in voorkomen. «Die problemen moeten duidelijker in beeld worden gebracht», aldus Baritt. «De beste bron die ik daarvoor ooit heb gezien, waren de gesprekken tijdens de koffiepauze.»

THUISTAAL SCHOOLTAAL

Eén op de zes spreekt AN

Gemiddeld zestien procent van de leerlingen secundair communiceert thuis in het Algemeen Nederlands. Zo'n 35 procent spreekt dialect, met als uitschieter de leerlingen uit het beroeps-onderwijs, van wie de helft thuis dialect spreekt. 45 procent van de leerlingen hanteert een soort tussentaal. In het algemeen secundair is dat zelfs 55 procent. Een klein percentage leerlingen spreekt een vreemde taal. Deze gegevens kwamen aan het licht tijdens een onderzoek van *Rita Rymenans* e.a. bij tweede en vierdejaars secundair in ruim 100 Vlaamse scholen.

ONDERZOEK

Een pilletje meer...

De Vlaamse jongeren grijpen steeds meer naar een geneesmiddel. In 1990 neemt ongeveer één vierde pillen tegen hoofdpijn, in 1994 is dat al één op drie. Meisjes gebruiken bovendien meer geneesmiddelen dan jongens. In vergelijking met andere landen scoort het Vlaams geneesmiddelenverbruik bij jongeren echter gemiddeld. De Franstalige Belgen staan veel hoger op de internationale ladder. De aanzet om een pilletje te slikken wordt de jongeren vooral door de arts of de ouders ingegeven. Een verschil dus met sigaretten, alcoholische dranken en drugs, die de jongere vooral door de vrienden-groep worden aangepreft.

De globale verkoopcijfers wijzen erop dat de Belgen na de oorlog steeds meer geneesmiddelen zijn gaan gebruiken. Dat is in alle leeftijdscategorieën het geval. Het gebruik van geneesmiddelen is hoog in de leeftijdsgroep van 0 tot 2 jaar, daalt tot een dieptepunt in de groep van 10- à 30-jarigen en neemt dan systematisch weer toe. Twee soorten geneesmiddelen volgen andere trends: de grootste verbruikers van pijnstillers zijn de 36- tot 45-jarigen, terwijl opwekkende middelen het meest worden ingenomen door jonge mannen van 18 tot 24 jaar.

500.000.000 pijnstillers

In het algemeen koopt men in ons land

Jongeren uit het beroeps-onderwijs hebben meer gezondheidsklachten dan leerlingen uit ASO en TSO

Geen school: de leraars prutsen

In Engeland kunnen scholen de leerlingen vijf dagen per jaar naar huis sturen om nascholing voor de leraars te organiseren. Vele scholen maken echter misbruik van dit zogenaamde *Baker Days* systeem, dat sinds 1986 bestaat. Soms wordt zo'n dag zelfs gebruikt om het afscheid van een directeur te vieren. Slechts 37 procent van de leraars zegt dat ze alle vijf dagen gebruiken voor professionele ontwikkeling. Volgens zeven procent gebruikt hun school de dagen wel op, maar dient nauwelijks één van de vijf echt voor nascholing. Op de andere dagen

ruimen leraars hun kasten op of hangen ze nieuwe posters aan de muren. Volgens de leraars is de aangeboden vorming ook dikwijls veel te theoretisch. «Als ze ons bijvoorbeeld zouden leren hoe we in de praktijk met moeilijke klassen konden omgaan, dan is vijf dagen niets te veel», zeggen ze. «Maar nu moeten we meestal gewoon luisteren naar mooie theorieën.» Het hele systeem kost volgens de *Daily Express*

enkel aan lonen voor de leraars één miljard frank per jaar. Daar worden nu ernstige vragen bij gesteld.

HUISWERK

Nee aan ontkenners

Leerkrachten worden soms geconfronteerd met beweringen en geschriften waarbij de holocaust van de Tweede Wereldoorlog wordt ontkend. Leerlingen horen via de media termen als *revisionisme* en *negationisme* en vragen hun leerkracht hoe de vork aan de steel zit. «Tot nu toe hebben ontkenners weinig meer gedaan dan bestaande bronnen en bewijzen van de

vooral comfortgeneesmiddelen (pijnstillers, kalmeermiddelen). Van de tien meest verkochte geneesmiddelen in 1994 zijn er zes voorschrijfvrije pijnstillers, twee kalmeermiddelen, één maagmiddel en één antibioticum. Jaarlijks gaan er in België meer dan een half miljard tabletten van vrij verkopbare pijnstillers over de toonbank. Wat men gebruikt, hangt samen met de leeftijd. Ook gezondheidsklachten zijn namelijk sterk leeftijdsgebonden. Zo nemen slechts weinig jongeren kalmeer- en slaapmiddelen, dit in tegenstelling tot oudere mensen, die op hun beurt minder opwekkende middelen slikken. Het verbruik van pijnstillende middelen neemt toe met de leeftijd. Er zijn ook verschillen in verbruik tussen mannen en vrouwen. Vrouwen en meisjes nemen duidelijk meer geneesmiddelen dan mannen en jongens. Dat komt het meest tot uiting bij pijnstillers: vrouwen nemen er tot vijftig procent meer van dan mannen.

Depressief

De algemene bevolkingscijfers weerspiegelen ook het verbruiksgedrag van jongeren. De jongste jaren is het medicatiegebruik sterk gestegen, in sommige gevallen zelfs met de helft. Van alle geneesmiddelen behoren de pijnstillers veruit tot de meest gebruikte categorie geneesmiddelen bij jongeren. Ruim twee op de drie jongeren neemt er sporadisch één. Vier procent doet dat regelmatig. Ze bestrijden er minder ernstige kwalen mee, zoals hoofdpijn, buikpijn enz., maar sommigen nemen er ook één "als ik mij niet

jodenuitroeiing bekritisieren en kapot praten», zegt historicus *Gie Van den Berge*. «Alles wordt uit zijn context gelicht, blootgesteld aan hyperkritiek, getuigen en getuigenissen worden op onoordeelkundige en beschamende wijze benaderd. Men houdt informatie achter en zaait twijfel. Het wordt dan ook tijd dat de ontkenners zelf de handen uit de mouwen steken.» Van den Berge suggereert de ontkenners *huiswerkte* geven: «De Memoriaal van 24.906 joden en 351 zigeuners, die vanuit Mechelen werden gedeporteerd

richting Auschwitz, telt 511 bladzijden met de namen van de weggevoerden. Dit gedenkboek is gebaseerd op het fichier en de transportlijsten die de nazi's opstelden. Deze voor ontkenners onverdachte bronnen bevatten heel wat persoonlijke gegevens die niet de minste twijfel toelaten over de werkelijkheid van deze slachtoffers.» Van den Berge suggereert de ontkenners uit dit boek namen te laten kiezen van mensen die WO II niet hebben overleefd. Vervolgens moeten zij bewijzen dat dit individu na mei 1945 nog in leven was of dat het in Auschwitz een andere dood is gestorven dan die door vergassing, verhongering, slavenarbeid, marteling. Waar nodig moeten ze eigentijdse autopsieverslagen voorleggen. «De bewijslast ligt bij hen,» besluit Van den Berge, «niet bij ons.»

Gie van den Berge schreef Getuigen, een verzameling van ruim 1600 ooggetuigeverslagen over de nazi-kampen en gevangenis in WO II, geschreven of getekend door Belgische (ex-)gevangenen: boeken, brochures, tekeningen, manuscripten, rapporten en getuigenissen in sluikbladen, bundels, tijdschriften en kranten. Bij elke getuigenis staan de relevante namen en locaties, de vindplaats van de docu-

goed voel" of wanneer ze een kater hebben. Onderzoek in Frankrijk wees uit dat het gebruik van middelen tegen zenuwachtigheid, angst en slaapproblemen toeneemt bij jongeren die hoog scoren op de schaal van *Kandel*. Dat is een maatstaf van depressiviteit. Geen marginaal gegeven, want drie procent van de kinderen tussen zes en twaalf jaar tot tien procent van de adolescenten heeft daar last van. Dat blijkt uit uitingen als: «Ik heb in niets zin», «Ik ben niks», «Ik ben stout», «Niemand ziet mij graag».

Duizelig

Waarom nemen jongeren geneesmiddelen? Hoewel de overgrote meerderheid van jongeren zich gezond voelt, worden er toch heel wat klachten gemeld. Een grootschalige schoolenquête voor de Wereldgezondheidsorganisatie leverde de volgende gezondheidsklachten op: duizeligheid, slaapproblemen, maagpijn, rugpijn, geïrriteerdheid, hoofdpijn, zenuwachtigheid, nervositeit, futloosheid. 15- en 16-jarige meisjes hebben in het algemeen de meeste klachten. Duizeligheid komt het meest voor bij deze groep (18 %). 11- en 12-jarige jongens klagen het meest over slaapproblemen (16 %), rugpijn is dan weer het probleem van 15- en 16-jarige jongens (20 %) en 17- en 18-jarige meisjes (22 %). Irritatie en slecht humeur zijn van alle leeftijden: bijna een derde van de 15- en 16-jarige jongeren heeft er

menten en meer informatie. Ook cijfergegevens en de kritische noot ontbreken niet. Opzoekwerk wordt vergemakkelijkt door de nodige registers en indelingscriteria. Wie het boek wil, schrijft 1300 fr. over op rekeningnr. 000-0000159-62 van het Navorsings- en Studiecentrum voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Brussel.

KINDEREN LEZEN WEER

Kippenvel

In de VS is jeugdautheur *Robert Lawrence Stine* er in korte tijd in geslaagd heel wat kinderen van 12 jaar en jonger (weer) aan het lezen te krijgen. Ze laten video en tv staan en verslinden massaal zijn zogenaamde *Goosebumps* books. *Goosebumps* is Engels voor kippenvel en aangezien Stine zijn boeken vult met korte horrorverhaaltjes is die titel op zijn plaats. Sommige ouders en leraars zijn blij dat de kinderen lezen, maar velen onder hen zijn niet te spreken over de bedenkelijke inhoud, taal en stijl van de boeken. In elk geval gaan er momenteel vier miljoen exemplaren de deur uit en voelen zowel jongens als meisjes zich tot dit proza aangesproken.

REMEDIE TEGEN SPIJBELLEN

Handje geven

In Engeland gaan stemmen op om spijbelen bij wet strenger en doelmatiger te bestraffen. Dat staat in de *Times Educational Supplement*. Tot nu toe werden de ouders van spijbelende kinderen bestraft met boetes van maximum 35.000 fr. Het effect bleek echter beperkt. In een voorstad van Londen hebben magistraten alvast voor een opvallend alternatief gezorgd. In plaats van de ouders van een notoir 15 jaar oud spijbelaar te beboeten, hebben ze hun de verplichting opgelegd hun zoon dagelijks met zachte hand naar school te leiden. Het aantal door het gerecht behandelde spijbelgevallen neemt in Engeland met het jaar toe. Momenteel zijn het er al meer dan 4000.

geregeld last van. 30 % van de meisjes klaagt wekelijks, 6 % zelfs dagelijks over hoofdpijn. Veel meisjes hebben bovendien maandelijks te kampen met menstruatiepijn. Opvallend is ten slotte dat het aantal klachten varieert naargelang van de onderwijsvorm. Jongeren uit het beroepsonderwijs (vooral meisjes) hebben beduidend meer gezondheidsklachten dan leerlingen uit ASO en TSO.

Familie

Geneesmiddelen worden niet zo sterk geïntroduceerd door de vriendenkring als tabak, alcohol of illegale drugs. Met uitzondering van de stimulerende middelen worden de meeste geneesmiddelen verkregen op doktersvoorschrift of rechtstreeks van de ouders. Ouders hebben trouwens een voorbeeldfunctie. Wanneer de moeder veel pijnstillers slikt, is de kans dat de kinderen er geen innemen 50 %. Zonder het stimulerende voorbeeld van moeder zou dit cijfer oplopen tot 85 %.

Hoe hoger het familiaal verbruik, hoe hoger het geneesmiddelenverbruik bij jongeren. De ouders spelen dus een belangrijke rol, maar dat geldt ook voor de school. Daar zou men over evenwichtige informatie over geneesmiddelen moeten beschikken om mee te werken in de klas. Voorlopig is dat slechts hier en daar het geval. Een groter aanbod van pedagogisch materiaal zou naar verluidt wenselijk zijn. ■

Luk Joossens, Jongeren en geneesmiddelen, een literatuuroverzicht. Binnen- en buitenlandse onderzoeksresultaten over het gebruik van medicatie, syllabus bij de studiedag Jongeren en geneesmiddelen van 28 februari jl., 43 blz., 150 fr.

Luk Joossens, Geneesmiddelen. Definitie, verbruik, kostprijs, farmaceutische industrie, reclame en informatie enz. Een vlot leesbare infobrochure van 39 blz., 220 fr. *Schriftelijk bestellen bij Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) - Riddersstraat 18 - 1050 Brussel - fax 02-547 06 01*